

Skollagstiftningen: Vanliga frågor

Källa: http://www.oph.fi/lagar_och_anvisningar/skollagstiftningen_vanliga_fragor

Svaret kan inte nödvändigtvis direkt tillämpas på andra fall, utan i utbildningsanordnarens verksamhet ska varje fall avgöras med beaktande av fakta i detta fall.

Innehåll

Att avlägsna sig från skolans område	4
Antagande av svenskspråkig elev till finskspråkig undervisning	4
Att undervisa sitt eget barn när man arbetar som lärare	5
Avgifter som tas ut för lägerskola	5
Avgiftsfri vård vid olycksfall	6
Begäran av läkarintyg på grund av att en elev inom den grundläggande utbildningen är frånvarande	6
Disciplinära åtgärder och åtgärder för att trygga säkerheten i den grundläggande utbildningen	7
Disciplinära åtgärder och andra påföljder	7
Fostrande samtal	7
Skyldighet att städa upp	7
Ge tillsägelse om att lämna klassrummet	8
Förvägra elev att delta i undervisning	8
Ålägga elev att utföra sina hemuppgifter	8
Kvarsittning	8
Skriftlig varning	9
Avstängning för viss tid	9
Säkringsåtgärder	9
Avlägsna elev som uppför sig störande och äventyrar säkerheten	9
Omhändertata föremål eller ämnen	10
Granska elevernas saker	10
Överlämna och förstöra omhändertagna föremål och ämnen	11
Verkningar av anhängigt åtal och domstolsbeslut på disciplinärt förfarande	12
Uppföljning av användningen av disciplinära och pedagogiska åtgärder	12
Elektroniska system inom elev- och studerandevården	12
Elev som omfattas av förlängd läroplikt i grupp för allmän undervisning	13
Elevens rättigheter inom den grundläggande utbildningen	13
Elevhälsoregister	15
Elevkårens juridiska ställning	15

En gravid studerandes ställning	16
Frånvarouppgifters offentlighet	16
Följder av försummelse att fullgöra läroplikten.....	17
Höjning av vitsord inom den grundläggande utbildningen	17
Information till vårdnadshavaren om besök hos psykolog eller kurator	18
Klädsel	18
Korrigerig av könstillhörighet och betyg	19
Rektors behörighet.....	19
Skadestånd för skada som en elev förorsakat.....	20
Skolbetygs språk och översättning.....	21
Skolgångsbitrådets befogenheter och arbetsbeskrivning.....	21
Skolmåltiderna	21
Skolreseförmån	22
Skyldighet att ordna grundläggande utbildning för dem som vistas inom kommunens område.....	23
Skyldigheten att ordna elevvårdstjänster	23
Verk som skapats av eleverna	24
Ändringssökande och andra rättsmedel när det gäller skolans verksamhet och beslut inom grundläggande utbildning	24
Diskussion på skol- eller utbildningsanordnarnivå.....	24
Begäran om omprövning hos regionförvaltningsverket	24
Sökande av ändring hos förvaltningsdomstolen	24
Sökande av ändring i ett beslut som gäller bedömningen av en elev.....	25
Övriga rättsmedel.....	25
Utbildningsstyrelsens befogenheter att påverka ordnandet av undervisningen	25
Överklagande av beslut som gäller flexibel grundläggande utbildning	25
Överlåtelse av personuppgifter som behandlas i elevvårdsarbete inom grundläggande utbildning	26
Bestämmelser om överlåtande av sekretessbelagda uppgifter om eleverna finns dessutom t.ex. i lagen om elev- och studerandevård, barnskyddslagen och lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården	26
Övervakning av religiösa tillställningar.....	26

Att avlägsna sig från skolans område

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska eleverna delta i undervisningen om de inte av särskilda skäl tillfälligt har fått befrielse. Eleverna har rätt till en trygg studiemiljö. Enligt lagen ska utbildningsanordnaren godkänna en ordningsstadga eller meddela andra lämpliga ordningsregler för skolan.

I ordningsstadgan kan eleverna förbjudas att avlägsna sig från skolans område under skoltiden utan orsaker som beror på undervisningen. Orsaker som beror på undervisningen kan vara t.ex. en idrottslektion utanför skolans område eller en skolutfärd. Om eleverna inte i ordningsstadgan eller -reglerna förbjuds att avlägsna sig från skolans område under skoldagen kan inte disciplinära åtgärder vidtas mot en elev som avlägsnar sig från skolans område om inte eleven dessutom varit frånvarande från undervisningen utan lov.

En elev som avlägsnat sig från skolans område utan lov eller efter att ha blivit befriad är inte längre på skolans ansvar, medan en elev som deltar i undervisning eller annan verksamhet enligt läroplanen utanför skolans område är på skolans ansvar.

Om en elev avlägsnar sig från skolans område för att röka utanför skolområdet kan han inte tillrättavisas med disciplinära åtgärder om det inte är förbjudet att avlägsna sig från skolans område. Samtidigt måste man beakta att elever som fyllt 15 år har straffrättsligt ansvar för sina handlingar och oberoende av sin ålder är skyldiga att betala skadestånd för skada som de förorsakat också utanför skolområdet.

Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om grundläggande utbildning 35 § 1 mom. och 29 § 1 och 4 mom.](#)

Antagande av svenskspråkig elev till finskspråkig undervisning

Enligt lagen om grundläggande utbildning är en skolas undervisningsspråk antingen finska eller svenska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Som modersmål undervisas enligt elevens undervisningsspråk finska, svenska eller samiska.

En kommun som har både finsk- och svenskspråkiga invånare är skyldig att ordna förskoleundervisning och grundläggande utbildning separat för vardera språkgruppen. Bestämmelsen gäller också enspråkiga kommuner och skyldigheten gäller om det bara finns en läropliktig i kommunen som har svenska eller finska som modersmål. Undervisningen kan dock ordnas utanför kommunen och den kan anskaffas från en annan kommun eller utbildningsanordnare. Vid bestämmandet av skolplats bör man dock beakta principen om närmaste skola i lagen om grundläggande utbildning, enligt vilken skolresan ska vara så trygg och kort som möjligt.

Om det i kommunen ges undervisning på flera språk kan vårdnadshavaren välja undervisningsspråk för den läropliktiga, ifall eleven kan studera på detta språk. Således kan en elev som enligt befolkningsdatasystemet har svenska som modersmål men som kan tillräckligt bra finska för att kunna gå i finsk skola göra det och på motsvarande sätt kan en elev med finska som modersmål gå i svensk skola. Utbildningsanordnaren ska anta en sådan elev till sin närskola.

Enligt gymnasielagen är gymnasiets undervisningsspråk antingen finska eller svenska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. En del av undervisningen kan ges på något annat språk än den studerandes eget, om det inte äventyrar den studerandes möjligheter att följa med undervisningen. Om utbildningsanordnaren ger undervisning på fler än ett sådant undervisningsspråk som den studerande har förmåga att studera på, får den studerande välja ett sådant undervisningsspråk.

Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om grundläggande utbildning 10 § 1 mom., 4 § 4 mom., 6 § 1 ja 2 mom. och 10 § 3 mom.](#)
- [Gymnasielagen 6 §](#)

Att undervisa sitt eget barn när man arbetar som lärare

I skolsystemet i Finland kan det förekomma situationer då en förälder eller vårdnadshavare som arbetar som lärare undervisar sitt eget barn. Särskilt på små orter kan en vårdnadshavare vara den enda läraren i ett visst läroämne i skolan eller på hela orten.

Det finns inga juridiska hinder för att en lärare undervisar sitt eget barn, men en vårdnadshavare är jävig att bedöma barnet. Man borde försöka undvika jävsituationer, men detta är inte alltid möjligt. Då ska en annan lärare utses att bedöma barnet. Om detta trots allt inte är möjligt har man också godkänt att en förälder eller vårdnadshavare trots jäv i egenskap av lärare bedömer sitt eget barn. Som kontrollmetod i sådana fall fungerar möjligheten att lämna in klagomål över vårdnadshavaren-läraren till laglighetsövervakaren. Det är närmast riksdagens justitieombudsman eller statsrådets justitiekansler som kan utreda saken och ingripa i situationen.

Biträdande justitieombudsmannen har i sitt avgörande (Dnr 2730/4/07) konstaterat att en lärare vid en yrkeshögskola varit jävig då han bedömt sitt eget barns tentor. Enligt biträdande justitieombudsmannen får en jävig tjänsteman endast avgöra sådana frågor som är brådskande och där jävigheten inte påverkar avgörandet. I ovannämnda fall borde en annan lärare ha bedömt den tentamen som lärarens barn deltagit i.

Lagstiftning som tillämpas

- [Förvaltningslagen 28 §](#)

Avgifter som tas ut för lägerskola

Enligt grundlagen ska den grundläggande utbildningen vara avgiftsfri. En lägerskola som skolan ordnar är en del av den avgiftsfria undervisningen. Det är dock inte förbjudet att samla in medel för lägerskolor, ifall det är frivilligt att ge pengar och det inte blir en förutsättning för deltagande i lägerskolan. Eleverna får inte stämpas för att de inte deltar i penninginsamlingen och det får inte hindra dem från att delta i lägerskolan.

Biträdande justitieombudsmannen har i avgörande 3535/4/14 i mars 2015 konstaterat att den praxis som skolorna haft, att de krävt att föräldrarna undertecknar ett så kallat lägerskolavtal och förbinder sig att betala för sitt barn om det på grund av brott mot reglerna skickas hem från lägerskolan, strider mot att den grundläggande utbildningen ska vara avgiftsfri och således mot lagen. Enligt lagen om grundläggande utbildning kan disciplinära åtgärder vidtas mot en elev som betar sig olämpligt eller annars stör ordningen. Utbildningsstyrelsen ger på sin webbplats anvisningar om att lägerskolor och skolutfärder ska vara avgiftsfria:

- [Avgiftsfri grundläggande utbildning – Skolutfärder och lägerskolor](#)

Lagstiftning som tillämpas

- [Grundlagen 16 § 1 mom.](#)

Rättspraxis

Riksdagens biträdande justitieombudsman har behandlat lägerskolorna i förhållande till att den grundläggande utbildningen ska vara avgiftsfri bl.a. i följande avgörande.

Se också

- [Skatteförvaltningens anvisning om beskattning av medelsanskaffning i klasskommittéer \(vero.fi\)](#)
- [Polisförvaltningens anvisning "När behövs inget tillstånd för penninginsamling? \(poliisi.fi\)](#)

Avgiftsfri vård vid olycksfall

Enligt lagen om grundläggande utbildning är "vården vid olycksfall som drabbat eleven i skolan eller på någon annan plats där undervisning ordnas, under skolresan eller på inkvarteringsstället avgiftsfri för eleven". Bestämmelsen gäller all undervisning enligt lagen om grundläggande utbildning, inte morgon- eller eftermiddagsverksamhet.

Rätten till avgiftsfri vård vid olycksfall beror inte på orsaken till olycksfallet och undervisningsanordnarens ersättningsskyldighet förutsätter inte uppsåt, utan skyldigheten gäller alla olycksfall enligt nämnda bestämmelse. Rätten till ersättning kan fortsätta t.o.m. under personens hela liv.

När det gäller olycksfall som inträffar under skolresan måste man beakta att den skolresa som avses i lagen betyder endast den direkta skolresan från skolan till hemmet och tvärtom. Om en elev exempelvis avviker från skolvägen för att leka någonstans eller går hem till en vän och sedan fortsätter sin skolväg är utbildningsanordnarens ersättningsskyldighet inte längre i kraft.

Utbildningsanordnarens ansvar för kostnaderna för vården av ett olycksfall begränsar sig endast till den direkta vården. Utbildningsanordnaren bedömer vad som ska anses vara nödvändig vård. Annan ekonomisk skada eller andra förluster som åsamkats eleven behöver utbildningsanordnaren inte ersätta med stöd av bestämmelsen om avgiftsfri vård vid olycksfall inom den grundläggande utbildningen. En annan sak är om anordnaren är ersättningsskyldig för dessa skador med stöd av skadeståndslagen för uppsåtliga eller av vållande förorsakad skada eller enligt det principiella ansvar som gäller för följderna av sina tjänstemäns eller arbetstagares verksamhet.

Utbildningsanordnaren kan ha tecknat en försäkring för ersättningsskyldigheten. Att en försäkring saknas ger inte utbildningsanordnaren rätt att vägra betala ersättning. Hur täckande försäkringsersättningen är bestäms enligt försäkringsavtalet.

Ett beslut som gäller avgiftsfri vård får överklagas genom besvär hos den behöriga förvaltningsdomstol på det sätt som stadgas i förvaltningsprocesslagen.

Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om grundläggande utbildning 34 § 1 mom.](#)

Begäran av läkarintyg på grund av att en elev inom den grundläggande utbildningen är frånvarande

Utbildningsanordnaren ska kontrollera frånvaro när det gäller elever i grundläggande utbildning och underrätta vårdnadshavaren om olovlig frånvaro. Utbildningsanordnaren ska vid behov utreda orsakerna till frånvaron.

Om det i någon situation finns grundad anledning att misstänka att den frånvaroanmälan som vårdnadshavarna gjort inte är sanningsenlig, har skolan rätt att kräva att eleven eller vårdnadshavaren uppvisar ett läkarintyg. Detta förutsätter prövning från fall till fall. Ett förfaringsätt som innebär att skolan alltid kräver in läkarintyg av vårdnadshavaren till en viss elev efter elevens frånvaro kränker likabehandling av eleverna.

Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om grundläggande utbildning 26 § 2 mom.](#)

- [RP 205/2002](#)

Disciplinära åtgärder och åtgärder för att trygga säkerheten i den grundläggande utbildningen

Den som deltar i undervisning har rätt till en trygg studiemiljö, där man har säkrat arbetsron och ostörda studier. Skolan kan påverka arbetsron på många sätt, främst genom lärarens handledning och respons, samarbete, gemensamt ansvar och omsorg. Genom att utveckla pedagogiska lösningar och bygga upp en atmosfär som präglas av förtroende och omsorg skapas förutsättningar för en bra arbetsro.

En elev som stör undervisningen, i övrigt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk kan tilldelas ett disciplinärt straff som anges i lagen om grundläggande utbildning, eller tillrättavisas på de sätt som avses i lagen om grundläggande utbildning. När det gäller elever får endast de säkringsåtgärder som anges i lagen om grundläggande utbildning användas.

Disciplinära åtgärder och andra påföljder i den grundläggande utbildningen

- [Fostrande samtal](#)
- [Skyldighet att städa upp](#)
- [Ge tillsägelse om att lämna](#)

[klassrummet](#)

- [Förvägra elev att delta i undervisning](#)
- [Ålägg elev att utföra sina hemuppgifter](#)
- [Kvarsittning](#)
- [Skriftlig varning](#)
- [Avstängning för viss tid](#)

Säkringsåtgärder i den grundläggande utbildningen

- [Avlägsna elev som uppför sig störande och äventyrar säkerheten](#)
- [Omhändertaga föremål eller ämnen](#)
- [Granska elevernas saker](#)
- [Överlämna och förstöra](#)

[omhändertagna föremål och ämnen](#)

Disciplinära åtgärder och andra påföljder

Fostrande samtal

Fostrande samtal används som första åtgärd för att ta itu med en elevs olämpliga uppförande. En elev som stör undervisningen eller på något annat sätt bryter mot ordningen i skolan, gör sig skyldig till fusk eller behandlar andra elever eller skolans personal respektlöst eller på ett sätt som kränker deras människovärde kan som första åtgärd åläggas att delta i ett fostrande samtal i högst två timmar. Det fostrande samtalet

kan hållas på en gång eller i flera delar under eller utanför skoldagen.

Vid det fostrande samtalet specificeras i samråd med eleven den gärning eller försummelse som föranlett åtgärden och vid behov utreds i mera omfattande utsträckning orsakerna till uppförandet och dess konsekvenser, samt de medel som står till buds för att förbättra elevens uppförande i skolan och hans välbefinnande. Beslut om fostrande samtal fattas av en lärare vid eller rektor för skolan. Ett fostrande samtal ska dokumenteras, och elevens vårdnadshavare ska underrättas om det. Vårdnadshavaren ska ges tillfälle att delta i samtalet eller i en del av det, om detta anses behövligt med beaktande av situationen.

Skyldighet att städa upp

Om det med säkerhet är känt vem som utfört gärningen och denne kan identifieras, kan en lärare eller rektor av pedagogiska skäl bestämma att eleven ska rengöra eller ordna upp skolans egendom eller utrymmen som eleven avsiktligt eller av oaktsamhet smutsat ned eller skapat oreda i.

Uppgiften ska utföras under övervakning och den får inte vara farlig eller tung för eleven med beaktande av elevens ålder och utvecklingsnivå. Det får inte ta mer än två timmar att utföra uppgiften. Eleven får inte utebli från undervisningen för att

utföra uppgiften. Om uppgiften utförs vid sidan av elevens arbetsdag ska detta meddelas till elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare.

Utförandet av uppgiften ska beaktas vid beslut om andra disciplinära åtgärder som anges i lagen.

Ge tillsägelse om att lämna klassrummet
En elev som stör undervisningen kan av sin lärare bli tillsagd att lämna klassrummet eller det rum där undervisningen ges för den tid som återstår av lektionen. Rektorn eller en lärare kan bestämma att en elev som stör undervisningen ska avlägsna sig från en skoltillställning.

Elevens vårdnadshavare ska underrättas om att eleven blivit tillsagd att lämna ett rum eller en tillställning. Tillsägelsen ska dokumenteras.

Utbildningsanordnaren ska se till att nödvändig elevvård ordnas för en elev som avlägsnats från en lektion eller skoltillställning. Eleven får inte lämnas utan tillsyn efter att han eller hon blivit tillsagd att avlägsna sig. Rektorn eller en lärare beslutar hur tillsynen ska ordnas. Förvägra elev att delta i undervisning
Rektor kan förvägra en elev rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om det föreligger en risk för att en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme blir lidande av elevens våldsamma eller hotfulla uppförande eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av elevens störande uppförande.

Om en elev förvägrats rätt att delta i undervisning ska elevens vårdnadshavare underrättas om det, och vid behov även den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställandet av socialvården i den kommun där skolan är belägen. Åtgärden ska dokumenteras.

Utbildningsanordnaren ska se till att nödvändig elevvård ordnas för en elev

som förvägrats rätt att delta i undervisningen för den återstående arbetsdagen. Eleven får inte lämnas utan tillsyn efter att han eller hon förvägrats rätt att delta i undervisning.

Ålägga elev att utföra sina hemuppgifter
Om en elev försummat sina hemuppgifter kan elevens lärare ålägga eleven att efter skoldagens slut under högst en timme åt gången utföra sina uppgifter under övervakning.

Elevens vårdnadshavare ska underrättas om att eleven ålagts att utföra sina hemuppgifter. Åtgärden ska dokumenteras.

Kvarsittning

Om en elev stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk kan elevens lärare ge hen högst två timmars kvarsittning. Innan en elev ges kvarsittning ska den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas. Vid kvarsittning kan eleven få utföra skriftliga eller muntliga uppgifter, övningar och uppgifter som stöder fostran, undervisningen och utvecklingen, står i rätt proportion till elevens gärning eller försummelse och är lämpliga för eleven med hänsyn till elevens ålder och utvecklingsnivå. Eleven kan även åläggas att sitta tyst under kvarsittningen. Kvarsittningen kan också bestå av en kombination av åtgärder. Kvarsittningen får inte genomföras som ett arbetsstraff. Eleven får åläggas att delta i uppgifter som stöder pedagogiska mål som syftar till att förhindra att eleven upprepar eller fortsätter med de gärningar som ledde till kvarsittningen. Denna uppgift kan till exempel bestå av att medverka i anordnande av ett gemensamt evenemang.

Kvarsittning får inte ordnas så att eleven till följd av den blir tvungen att utebli från undervisning i enlighet med läroplanen

eller någon annan plan som gäller skolans verksamhet.

Skriftlig varning

En elev som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk kan ges en skriftlig varning. Beslut om skriftliga varningar fattas av det kollegiala organet hos utbildningsanordnaren eller, om utbildningsanordnaren så beslutar, av skolans rektor.

Innan en elev ges en skriftlig varning ska den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas. Innan en elev ges en skriftlig varning ska hens vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd.

Beslut ska fattas om skriftliga varningar. Utbildningsanordnaren ska se till att nödvändig elevvård ordnas för en elev som getts en skriftlig varning.

Avstängning för viss tid

Om en elevs förseelse är allvarlig eller om en elev fortsätter att uppföra sig olämpligt efter att ha fått kvarsittning eller en skriftlig varning, kan eleven avstängas för högst tre månader. Beslut om avstängning för viss tid fattas av det behöriga kollegiala organet hos utbildningsanordnaren. Det organ som svarar för socialvården ska vara representerat vid behandling av ärenden som gäller avstängning av ett läropliktigt barn, om inte organet bedömer att närvaron är uppenbart onödig.

Innan en elev blir avstängd för viss tid ska den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas.

Innan en elev avstängs för viss tid ska hens vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. Beslut ska fattas om avstängning för viss tid.

Utbildningsanordnaren ska ordna undervisningen så att en elev som avstängts för viss tid inte blir efter i de

framsteg som hens årskurs och undervisningsgrupp gör. För den avstängda eleven ska en individuell plan som bygger på läroplanen göras upp och undervisningen genomförs och inläringen följas enligt denna plan. Ett beslut om avstängning för viss tid kan i regel inte verkställas förrän det har vunnit laga kraft. Beslutet vinner laga kraft när det inte längre kan överklagas. I fråga om verkställigheten gäller det som bestäms i förvaltningsprocesslagen. Då en elev har uppfört sig så våldsamt eller hotfullt att säkerheten för en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme blivit lidande eller allvarligt äventyrats, och det finns en uppenbar risk för att det våldsamma eller hotfulla uppförandet upprepas, kan ett beslut om avstängning för viss tid verkställas innan det har vunnit laga kraft. Ett beslut om verkställighet av ett icke lagakraftvunnet beslut om avstängning för viss tid och ett beslut om den tidpunkt då verkställigheten inleds ska fattas i samband med beslutet om avstängning.

Utbildningsanordnaren ska se till att nödvändig elevvård ordnas för en elev som avstängts för viss tid.

Säkringsåtgärder

Avlägsna elev som uppför sig störande och äventyrar säkerheten

Om en elev inte lyder en uppmaning att avlägsna sig har rektorn och läraren tillsammans eller var för sig rätt att avlägsna eleven från klassrummet eller ett annat utrymme där undervisningen ges, eller från en skoltillställning. Rektorn och läraren har också rätt att avlägsna en elev från skolans område, om eleven inte avlägsnar sig efter att ha fått veta att henn avstängts från undervisningen.

Försöker en elev som ska avlägsnas förhindra detta genom att göra motstånd, har rektorn och läraren tillsammans och var för sig rätt att använda sådana

maktmedel som är nödvändiga för att få eleven avlägsnad och som med hänsyn till elevens ålder och situationens hotfullhet eller motståndets allvar och en helhetsbedömning av situationen kan anses vara försvarbara. Det är förbjudet att använda maktmedelsredskap för att avlägsna eleven.

Om läraren eller rektorn använt sig av maktmedel ska han eller hon lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till utbildningsanordnaren. Överdriven användning av maktmedel kan leda till ett straff enligt strafflagen.

Omhändertade föremål eller ämnen
Till skolan får inte medföras och under arbetsdagen får inte innehas sådana föremål eller ämnen som enligt någon lag inte får innehas eller med vilka den egna eller någon annans säkerhet kan äventyras eller som särskilt lämpar sig för att skada egendom och i fråga om vilka det inte finns någon godtagbar orsak för att de ska få innehas. Till förbjudna och farliga föremål och ämnen hör bland annat alkohol, tobak och andra tobaksprodukter som avses i tobakslagen, såsom e-cigarettor och snus, narkotika som avses i narkotikalagen, knivar, skjutvapen, starka laserpekare samt motsvarande föremål och ämnen.

Rektorn och en lärare vid en skola har rätt att tillsammans eller var för sig under arbetsdagen frånta en elev ett förbjudet föremål eller ämne eller ett sådant föremål eller ämne med vilket eleven stör undervisningen eller inläringen. Om en elev som innehar ett föremål eller ämne som ska omhändertas försöker förhindra omhändertagandet genom att göra motstånd, har rektorn och en lärare vid skolan rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att frånta eleven föremålet eller ämnet och som med hänsyn till elevens ålder och situationens hotfullhet eller motståndets allvar och en

samlad bedömning av situationen kan anses vara försvarbara.

Rätten att använda maktmedel gäller enbart föremål eller ämnen som äventyrar elevens eller andras säkerhet och föremål eller ämnen med vilka eleven stör undervisningen eller inläringen.

Maktmedelsredskap får inte användas vid omhändertagande av ett föremål eller ämne. I strafflagen finns bestämmelser om överdriven användning av maktmedel.

Rätten att omhänderta föremål eller ämnen gäller under den tid som eleverna i skolan eller utanför skolan deltar i undervisning eller verksamhet som ingår i läroplanen eller en arbetsplan som godkänts av utbildningsanordnaren.

Föremål och ämnen ska omhändertas på ett så säkert sätt som möjligt. Åtgärderna får inte ingripa i elevens personliga integritet i större omfattning än vad som är nödvändigt för att trygga studier och säkerheten. Vid omhändertagande av föremål och ämnen ska den diskretion som omständigheterna kräver iaktas. Användningen av åtgärderna ska planeras i skolorna och anvisningar ges om användningen.

Om läraren eller rektorn använt sig av maktmedel ska han eller hon lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till utbildningsanordnaren.

Omhändertagandet ska dokumenteras, och elevens vårdnadshavare ska underrättas om åtgärden så snabbt som möjligt.

Granska elevernas saker

Skolans lärare och rektor har rätt att under arbetsdagen granska de saker som en elev har med sig och de förvaringsutrymmen i skolan som eleven förfogar över och att utföra en yttlig granskning av elevens kläder för att omhänderta ett sådant förbjudet föremål eller ämne med vilket den egna säkerheten eller någon annans säkerhet kan äventyras, om det är uppenbart att

eleven innehar sådana föremål eller ämnen och eleven trots begäran vägrar att överlämna dem eller inte på ett tillförlitligt sätt visar att han eller hon inte innehar sådana. Med elevers saker avses till exempel väskor, pennskrin och olika fodral, och med förvaringsutrymmen till exempel skåp och pulpeter. Med ytlig granskning avses att känna på en persons kläder med händerna. Granskningsrätten omfattar inte rätt att söka efter föremål eller ämnen som eleven gömt mellan kläderna och huden. Med uppenbart innehavande avses krav på att det till grund för misstanken finns ett konkret faktum, som till exempel kan vara att en lärare eller rektorn själv har observerat något eller att en elev eller en annan myndighet har gjort en anmälan om saken.

Eleven ska meddelas orsaken till granskningen innan den utförs. Granskningen får utföras endast av en person som är av samma kön som eleven. Vid granskningen ska förutom den som utför granskningen även en annan myndig person som hör till skolans personal närvara. På elevens begäran ska en person som hör till skolans personal och som eleven utser närvara vid granskningen om denna person är tillgänglig. Man får dock göra en avvikelse från sättet att utföra granskningen på, om det på grund av ärendets brådskande natur är absolut nödvändigt med tanke på säkerheten. Rätten att omhänderta föremål eller ämnen gäller under den tid som eleverna i eller utanför skolan deltar i undervisning eller verksamhet som ingår i läroplanen eller en arbetsplan som godkänts av utbildningsanordnaren.

Saker ska granskas på ett så säkert sätt som möjligt. Åtgärden får inte ingripa i elevens personliga integritet i större omfattning än vad som är nödvändigt för att trygga studier och säkerheten. Vid granskning av elever ska den diskretion

som omständigheterna kräver iakttas. Användningen av åtgärderna ska planeras i skolorna och anvisningar ges om användningen.

Om läraren eller rektorn använt sig av maktmedel ska han eller hon lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till utbildningsanordnaren. Granskningen av eleven ska dokumenteras, och elevens vårdnadshavare ska underrättas om åtgärden så snabbt som möjligt.

Överlämna och förstöra omhändertagna föremål och ämnen

Föremål eller ämnen som använts för att orsaka störningar och som omhändertagits av en lärare eller rektor ska överlämnas till eleven efter lektionen eller skoltillställningen. Om det är sannolikt att det störande beteendet fortsätter efter lektionen ska det föremål eller ämne som använts för att orsaka störningar överlämnas till eleven senast vid arbetsdagens slut.

De förbjudna föremålen och ämnena överlämnas till elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. Föremålen och ämnena ska dock överlämnas till polisen eller till någon annan i lag föreskriven myndighet, om eleven, dennes vårdnadshavare eller lagliga företrädare inte har laglig rätt att inneha dem.

Före överlämnandet ska föremålet eller ämnet förvaras omsorgsfullt.

Överlämnandet ska ske så fort som möjligt efter det att föremålet eller ämnet har omhändertagits. Narkotika, skjutvapen, vapendelar, patroner, projektiler, gassprayer och explosiva varor som har omhändertagits ska omedelbart överlämnas till polisen.

Om vårdnadshavaren inte inom tre månader efter det att han eller hon fått meddelande om omhändertagandet avhämtar föremålet eller ämnet får det bevisligen förstöras. Överlämnande och

förstörande av föremål och ämnen ska dokumenteras.

Verkningar av anhängigt åtal och domstolsbeslut på disciplinärt förfarande Under den tid då åtal mot en elev är anhängigt vid allmän domstol får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas mot eleven. Om en domstol har frikänt en elev, får inte disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas annat än på grund av en sådan omständighet som inte kan betraktas som ett brott men som kan medföra en disciplinär bestraffning. Om en domstol har dömt en elev till straff, får eleven inte av samma skäl påföras disciplinstraff. En elev kan dock avstängas för viss tid, om det med hänsyn till elevens brott eller omständigheter i samband med det är motiverat.

Uppföljning av användningen av disciplinära och pedagogiska åtgärder Utbildningsanordnaren ska följa upp användningen av fostrande samtal, disciplinära åtgärder och säkringsåtgärder samt deras utveckling. I samband med att läroplanen utarbetas ska utbildningsanordnaren utarbeta en plan för användning av disciplinära åtgärder och fostrande samtal och de tillhörande förfaringssätten, samt ge anvisningar för hur planen ska användas. Detta är nödvändigt för att man ska kunna följa upp och utveckla genomförandet av planen och verksamhetens enhetlighet både på lokal och riksomfattande nivå. Närmare bestämmelser om utarbetandet av planen finns i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. De skolspecifika uppgifterna ska regelbundet behandlas i bland annat skolans elevvårdsgrupp.

Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om grundläggande utbildning 29, 35, 35 a, 36, 36 a, 36 b, 36 c, 36 d, 36 e, 36 f, 36 g, 36 h och 36 i §](#)
- [Förordningen om grundläggande utbildning 18 §](#)
- [Barnskyddslagen 24 §](#)
- [Förvaltningsprocesslagen \(586/1996\) 31 § 1 och 2 mom. och 32 §](#)
- [Strafflagen \(39/1889\) 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 §](#)

Lagstiftning om omhändertagande av föremål och ämnen

- [Tobakslagen \(549/2016\) 74 §](#)
- [Narkotikalagen \(373/2008\) 3 §](#)
- [Statsrådets förordning om ämnen, preparat och växter som anses som narkotika \(543/2008\)](#)
- [Strafflagen \(39/1889\) 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 §](#)
- [Biträdande justitiekanslerns avgörande \(OKV/427/1/2011; på finska\)](#)
- [Utbildningsstyrelsens och Strålsäkerhetscentralens meddelande om farorna med laserpekare](#)

laserpekare

Se även

- [Ändringssökande och andra rättsmedel när det gäller skolans verksamhet och beslut inom grundläggande utbildning](#)

Elektroniska system inom elev- och studerandevården

Det är karakteristiskt att den information som ska skrivas in och skickas vidare i samband med elev- och studerandevård innehåller uppgifter som är sekretessbelagda enligt offentlighetslagen samt personuppgifter enligt personuppgiftslagen, vilka enligt dessa lagar ska behandlas med iakttagande av aktsamhet och god informationshantering.

Datasäkerheten för det datasystem som används för registrering och utbyte av denna information ska vara på sådan nivå att sekretessbelagda uppgifter kan skickas utan att datasäkerheten äventyras.

Utbildningsstyrelsen eller andra statliga myndigheter godkänner eller certifierar inte datasystemen och Utbildningsstyrelsen kan därför inte ta ställning till datasäkerheten för enskilda datasystem, t.ex. det allmänt använda Wilma, utan detta är undervisnings- eller utbildningsanordnarens uppgift.

Lagstiftning som tillämpas

- [Personuppgiftslagen 5, 6 och 32 §](#)

Elev som omfattas av förlängd läroplikt i grupp för allmän undervisning

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska undervisningsanordnaren se till att rätten att få undervisning enligt läroplanen uppfylls för alla elever i en undervisningsgrupp och att en undervisningsgrupp bildas så att de mål som ställts upp i läroplanen kan uppnås i undervisningen.

Enligt förordningen om grundläggande utbildning får det finnas högst 20 elever i en undervisningsgrupp då en elev med förlängd läroplikt undervisas tillsammans med andra elever än sådana som är i behov av särskilt stöd eller omfattas av förlängd läroplikt. Då och då kommer det frågor om det i en sådan grupp får finnas fler än en elev som omfattas av förlängd läroplikt, eftersom ordalydelsen i förordningen är i singularis, en elev som omfattas av förlängd läroplikt.

Enligt Utbildningsstyrelsens tolkning förhindrar förordningen inte kategoriskt att flera elever med förlängd läroplikt placeras i samma grupp. Utbildningsanordnaren ska försäkra sig om att målen i läroplanen kan uppnås i undervisningsgruppen. I en sådan situation kan lagen alltså kräva att undervisningsgruppens storlek är mindre än maximistorleken 20 elever. Undervisningsanordnaren svarar för att de mål som anges i bestämmelserna uppfylls och måste vid planeringen av undervisningsarrangemangen beakta bland annat arten av den funktionsnedsättning eller sjukdom som de elever som omfattas av förlängd läroplikt har, stödåtgärder och andra arrangemang samt förutsättningarna för de andra eleverna som ingår i gruppen.

Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om grundläggande utbildning 30 §](#)
- [Förordningen om grundläggande utbildning 2 § 3 mom.](#)

Elevens rättigheter inom den grundläggande utbildningen

Elevens rättigheter och skyldigheter regleras i bland annat grundlagen, lagen om grundläggande utbildning, lagen om elev- och studerandevård samt i konventionen om barnets rättigheter. I det följande anges de viktigaste rättigheterna och skyldigheterna.

Rätt till personlig frihet och integritet

Alla har rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet.

Rätt till likvärdig och jämlik behandling

Alla är lika inför lagen. Ingen får diskrimineras på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Barn ska bemötas som jämlika individer.

Rätt till undervisning

Eleven har rätt att på arbetsdagarna få undervisning enligt läroplanen samt elevhandledning och tillräckligt stöd för lärande och skolgång genast när behov uppstår.

Rätt till avgiftsfri undervisning

Undervisningen samt läroböcker och andra läromedel, arbetsredskap och arbetsmaterial som behövs vid undervisningen är avgiftsfria för eleverna. Handikappade elever och andra elever i behov av särskilt stöd har dessutom rätt att avgiftsfritt få sådana tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster, särskilda hjälpmedel samt tjänster som ordnas med stöd av lagen och som är en förutsättning för att de ska kunna delta i undervisningen.

Rätt till en trygg studiemiljö

Eleven har rätt till en trygg studiemiljö.

Rätt till delaktighet

Utbildningsanordnaren ska främja alla elevers delaktighet och se till att alla elever har möjlighet att delta i skolans verksamhet och utveckling samt att de har möjlighet att säga sina åsikter i frågor som gäller elevernas ställning. Eleverna ska ges möjlighet att delta i beredningen av läroplanen och de planer som hänför sig till den och i beredningen av skolans ordningsregler.

Rätt till stöd för skolresor

En elev som har längre än fem kilometer till närskolan har rätt till fri transport. En elev har rätt till fri transport också när vägen med beaktande av hans eller hennes ålder eller andra omständigheter är alltför svår, ansträngande eller farlig. Ett alternativ till fri transport är ett tillräckligt understöd för transport eller ledsagande. Elevens dagliga skolresa får med väntetider inberäknade ta högst två och en halv timme i anspråk. Om eleven när läsåret börjar har fyllt 13 år, får skolresan ta högst tre timmar i anspråk.

Rätt till inkvartering

Om skolresan för en elev inte kan ordnas så att den med väntetider tar högst två och en halv timme och för en elev som fyllt 13 år högst tre timmar har eleven rätt till avgiftsfri inkvartering och helpension.

Rätt till hälsovård och vård vid olycksfall

Vården vid olycksfall som har drabbat eleven i skolan eller på någon annan plats där undervisning ordnas, under skolresan eller på inkvarteringsstället är avgiftsfri för eleven.

Rätt till avgiftsfri måltid

Eleven ska varje arbetsdag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid som är ändamålsenligt ordnad och övervakad.

Rätt till stöd för skolgång och lärande

En elev som tillfälligt blivit efter i studierna eller annars behöver kortvarigt stöd för inläring har rätt att få stödundervisning. En elev som har svårigheter med inläring eller skolgång har rätt att få specialundervisning på deltid vid sidan av den övriga undervisningen.

En elev, som för sin inläring eller skolgång behöver regelbundet stöd eller flera olika former av stöd samtidigt, ska ges intensifierat stöd eller särskilt stöd.

Rätt till elevvård

Eleven har rätt att avgiftsfritt få den elevvård som behövs för att han eller hon ska kunna delta i undervisningen.

Läroplikt

Barn som är varaktigt bosatta i Finland är läropliktiga. Läroplikten börjar det år då barnet fyller sju år. Läroplikten upphör när den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts eller det har förflutit 10 år sedan läroplikten började. Eleven är skyldig att delta i undervisningen om han eller hon inte har fått tillstånd till frånvaro.

Om ett handikapp eller en sjukdom hos barnet medför att de mål som ställts för den grundläggande utbildningen uppenbarligen inte kan nås under nio år, blir barnet läropliktigt ett år tidigare och läroplikten fortgår i 11 år.

Elevens skyldighet att utföra sina uppgifter och uppträda korrekt

Eleven är skyldig att utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt.

Lagstiftning som tillämpas

- [Finlands grundlag 6, 7, 10 och 16 §](#)
- [FN:s konvention om barnets rättigheter 28 och 29 §](#)
- [Lag om grundläggande utbildning 16, 16 a, 17, 17 a, 25, 26, 29, 30, 31, 31 a, 32, 33, 34, 35 och 47 a §](#)
- [Lag om elev- och studerandevård](#)

Elevhälsoregister

Enligt lagen om elev- och studerandevård ska utbildningsanordnaren föra ett elevhälsoregister, i vilket man registrerar elevhälsoberättelserna och andra dokument som fåtts i samband med arbetsuppgifter i anslutning till dessa och som gäller enskilda elever eller studerande. Ur elevhälsoregistren kan uppgifter överlåtas till dem som har rätt till uppgifterna med tekniskt skyddade förbindelser. Enligt lagen ingår inte hälso- och sjukvårdens patientjournaler eller kurators klientberättelser i elevhälsoregistret. De hör till ett separat register.

Förutom lagen om elev- och studerandevården ska också personuppgiftslagen och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (offentlighetslagen) tillämpas på elevvårdens personregister. Enligt personuppgiftslagen får registrerade uppgifter inte förvaras längre än registrets lagenliga ändamål förutsätter och uppgifterna får inte heller i övrigt behandlas annat än för registrets ändamål. Särskilt behandlingen av känsliga personuppgifter, som elevvårdsregister nästan alltid innehåller, är mycket begränsad. Sekretessbelagda uppgifter som är i myndigheternas besittning får inte lämnas ut till utomstående, ifall det inte finns en lagstadgad grund för detta eller om den, för skydd av vars intresse tystnadsplikten stadgas, ger sitt tillstånd. Elevvårdsregister innehåller sekretessbelagda uppgifter.

Att en person som handlägger ett enskilt elevvårdsärende lagrar de Word-dokument som han eller hon gjort upp elektroniskt i sina egna filer kan inte anses vara upprättande av ett personregister. Det är dock viktigt att se till att utomstående inte kommer åt att se de texter som ingår i filen. Om personens arbetsuppgifter ändras och han eller hon inte längre har rätt till uppgifterna ska texterna raderas ur filerna. I allmänhet är det bäst att förhålla sig med försiktighet till lagrande av texter som innehåller sekretessbelagda uppgifter ens i filerna i ett textbehandlingsprogram. Olika textunderlag, utan personuppgifter, kan dock lagras.

Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om elev- och studerandevård 21 §](#)
- [Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet 26 §](#)

Elevkårens juridiska ställning

Grundskolans elevkår och gymnasiet elevkår ställning baserar sig på lagen om grundläggande utbildning och gymnasielagen. Elevkårerna anses ha en offentlighetsrättslig ställning.

Enligt Utbildningsstyrelsens uppfattning ska på elevkårernas rätt att ingå avtal och andra förbindelser tillämpas bestämmelserna om oregistrerade föreningar i föreningslagen. En oregistrerad förening kan inte ingå rättshandlingar i sitt eget namn, utan i de fysiska

personernas namn, dvs. de fysiska personerna bör handla på föreningens vägnar på eget ansvar och egen risk.

Elevkårens rättsliga ställning är dock juridiskt delvis en tolkningsfråga.

Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om grundläggande utbildning 47 a § 2 mom.](#)
- [Gymnasielagen 27 § 2 mom.](#)

En gravid studerandes ställning

En graviditet påverkar en elevs eller studerandes förmåga att sköta sina studier. Enligt lagen om grundläggande utbildning och gymnasielagen kan en elevs eller studerandes studier delvis ordnas på annat sätt än vad som föreskrivs i lagen ifall det är motiverat av skäl som har samband med elevens hälsotillstånd. Likaså kan man enligt lagen om grundläggande yrkesutbildning avvika från de krav på yrkesskicklighet eller de mål för kunnandet som anges i examens- eller utbildningsgrunderna ifall detta är motiverat av skäl som har samband med den studerandes hälsotillstånd.

En graviditet kan anses vara ett skäl som har samband med elevens hälsotillstånd. En elev eller studerande som blivit gravid kan hos sin läroanstalt anhålla om sådana särskilda undervisningsarrangemang som beskrivs i föregående stycke. Det beror på läroanstaltens och undervisningens art hurdana dessa arrangemang kan vara. I vilket fall som helst ska undervisningsarrangemanget göra det möjligt för den studerande att uppnå den färdighets- och kunskapsnivå som examen kräver. Omprövning av beslut som gäller dessa särskilda arrangemang kan sökas hos regionförvaltningsverket (RFV) för det egna regionförvaltningsområdet.

Enligt gymnasielagen ska en gymnasieelev i regel slutföra gymnasiets lärokurs på högst fyra år och om studierna räcker längre än så anses eleven ha avgått. En studerande kan dock av grundad anledning beviljas förlängning. Om studierna tar en längre tid än fyra år på grund av en eller flera graviditeter är graviditet en grundad anledning att få förlängning. Omprövning av beslut som gäller studietiden i gymnasiet kan sökas hos regionförvaltningsverket.

En studerande inom grundläggande yrkesutbildning ska avlägga grundexamen inom en tid som med högst ett år överskrider den tid som examen avses omfatta om inte den studerande av grundad anledning beviljas förlängning. Graviditet är en grundad anledning. Omprövning av beslut som gäller förlängning av tiden för avläggande av grundexamen kan sökas hos regionförvaltningsverket.

Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om grundläggande utbildning 18 § 1 mom. 3 punkten, 42 § 2 mom. 3 punkten](#)
- [Gymnasielagen 13 § 1 mom. 3 punkten, 24 §, 34 § 2 mom. 2 och 4 punkten](#)
- [Lagen om grundläggande yrkesutbildning 21 § 1 mom. 2 punkten, 44 § 3 mom. 3 punkten, 31 § 1 mom. och 44 § 3 mom. 4 punkten](#)

Frånvarouppgifters offentlighet

Uppgifterna om en studerandes eller elevs frånvaro är offentliga uppgifter. Orsaken till frånvaron kan dock vara sekretessbelagd, såsom sjukdom, och den får inte framgå då uppgifter överläts. Om frånvarouppgifter ges för en längre tidsperiod måste man bedöma om uppgiften beskriver en elevs personliga egenskaper, som t.ex. levnadssätt. I detta fall kan uppgifterna vara sekretessbelagda och får inte ges ut.

Vid behandlingen av frånvarouppgifter ska man beakta bestämmelserna om behandling av personuppgifter i personuppgiftslagen. Även om det är fråga om offentliga uppgifter får

frånvarouppgifter som kan kopplas till en person inte överlåtas till utomstående, exempelvis genom att överlåta uppgifterna som kopia, som utskrift eller i elektronisk form till den som begär dem eller genom att lägga fram uppgifterna offentligt.

Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet](#)
- [Personuppgiftslagen](#)

Följder av försummelse att fullgöra läroplikten

Enligt grundlagen har alla rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning. I lagen om grundläggande utbildning finns bestämmelser om läroplikten.

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska en elev antingen delta i den grundläggande utbildningen eller på annat sätt förvärva kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. Det finns inget skoltvång och vårdnadshavaren kan sköta undervisningen. Den kommun där den läropliktiga är bosatt ska dock övervaka elevens framsteg i studierna.

Enligt lagen svarar vårdnadshavaren för att eleven fullgör läroplikten. Om vårdnadshavaren försummar sin skyldighet att övervaka att läroplikten fullgörs kan den kommun där den läropliktiga är bosatt göra en utredningsbegäran om vårdnadshavaren och han eller hon kan dömas till böter för försummad tillsyn över läropliktig. Försummelse av fullgörande av läroplikt kan också leda till att kommunen eller utbildningsanordnaren gör en barnskyddsanmälan enligt barnskyddslagen, utifrån vilken barnskyddsmyndigheterna beslutar vilka åtgärder som krävs.

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska en elev delta i grundläggande utbildning, om han inte av särskilda skäl tillfälligt beviljats befrielse. Skyldigheten att delta gäller all undervisning som hör till den grundläggande utbildningen samt annan verksamhet som följer skolans läsårsplan.

Om en elev som studerar i skolan försummar att delta i lektionerna kan disciplinära åtgärder vidtas mot eleven. Om en elev är frånvarande från en lektion på uppmaning eller på grund av förbud av vårdnadshavaren ska detta beaktas som en förmildrande omständighet vid besluten om följderna av den olovliga frånvaron.

Mycket frånvaro kan leda till att eleven inte kan ges ett avgångsbetyg på grund av att hans eller hennes prestationer inte kan bedömas.

Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om grundläggande utbildning 26 och 45 §](#)
- [Grundlagen 16 §](#)

Höjning av vitsord inom den grundläggande utbildningen

En elev inom den grundläggande utbildningen ska beredas möjlighet att utan att delta i undervisning höja ett underkänt vitsord som han eller hon fått i läsårsbetyget. Denna möjlighet kan ges också efter att läsårets skolarbete har avslutats. Det finns inga särskilda bestämmelser om att möjlighet ska ges att höja ett godkänt vitsord, men utbildningsanordnaren kan ge en elev en sådan möjlighet. I den lokala läroplanen kan förfaringssätt vid höjning av vitsord definieras.

Andra än elever i den grundläggande utbildningen kan höja sina vitsord genom påbyggnadsundervisning eller i en särskild examen. Också en elev i den grundläggande utbildningen kan genom en särskild examen avlägga lärokursen i ett eller flera sådana läroämnen som inte undervisas i elevens egen skola eller i läroämnen i vars undervisning

eleven inte deltar. Den som deltar i en särskild examen ska visa att hans eller hennes kunskaper och färdigheter motsvarar de kunskaper och färdigheter som ingår i den grundläggande utbildningens lärokurs.

Beslut om bedömning av en elev får inte överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. En elevs vårdnadshavare eller eleven själv, om han eller hon fyllt 15 år, kan av rektor begära omprövning av ett beslut som gäller studieförskridningen, kvarstannande i årskurs eller slutbedömningen. Om elevens vårdnadshavare eller en elev som fyllt 15 år är missnöjd med den nya bedömningen eller det nya avgörandet som gjorts på begäran kan han eller hon ansöka om rättelse av bedömningen hos regionförvaltningsverket. Ändring kan sökas på motsvarande sätt också om beslut gällande bedömning av en särskild examen.

Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om grundläggande utbildning 42 § 6 mom.](#)
- [Förordningen om grundläggande utbildning 11 § 1 mom. 19 och 23 §](#)

Information till vårdnadshavaren om besök hos psykolog eller kurator

Elefvården genomförs i samarbete mellan eleven eller den studerande och hans eller hennes vårdnadshavare. En minderårig elev eller studerande har dock rätt att förbjuda att vårdnadshavarna informeras om besök hos psykolog eller kurator, ifall hemlighållandet med hänsyn till elevens eller den studerandes ålder och utvecklingsnivå samt sakens natur inte klart strider mot barnets intresse. En yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som hör till personalen inom elevhälsan ska bedöma om den minderåriges intressen tillgodoses. Bedömningen av om förutsättningarna uppfylls kräver prövning från fall till fall.

Rätten till förbud innebär också att man inte rekommenderar att frånvaroregistreringar på grund av psykolog- och kuratorbesök automatiskt görs i det system med vilket man håller kontakt med vårdnadshavarna. Registreringen kan avslöja för vårdnadshavaren att eleven varit hos psykolog eller kurator i de fall då eleven förbjudit att sekretessbelagda uppgifter om honom eller henne själv lämnas ut.

Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om elev- och studerandevård 18 § 2 mom.](#)

Klädsel

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska eleverna och de studerande uppträda korrekt. I skyldigheten att uppträda korrekt ingår också korrekt klädsel.

På vissa lektioner, såsom gymnastik, tekniskt arbete och huslig ekonomi, kan det ställas krav och begränsningar på elevernas klädsel på grund av hygien, säkerhet eller andra motsvarande orsaker. Med hänsyn till elevernas grundläggande rättigheter, såsom rätt till personlig frihet och yttrandefrihet, kan det inte ställas andra förpliktande begränsningar när det gäller klädsel och utseende. Av denna orsak kan elever inte heller förpliktigas att använda skoluniform.

Biträdande justitiekanslern har konstaterat att ett allmänt förbud mot att använda kläder som kränker andra i en viss skolas ordningsregler strider mot lagen. För att denna bestämmelse ska kunna anses lagenlig borde den vara mera detaljerad. Att i ordningsregler förbjuda kläder som innebär hets mot en folkgrupp skulle dock enligt biträdande justitiekanslern vara godtagbart.

Riksdagens justitieombudsman har konstaterat att ett kategoriskt förbud mot piercingsmycken i en yrkesläroanstalt är olagligt, men mera begränsade förbud är tillåtna av

säkerhets- och hygienskäl. Förbudet kränkte de studerandes grundläggande fri- och rättigheter till likabehandling, personlig frihet och integritet samt skydd för privatlivet. Lagstiftning i anslutning till ämnet

- [Lagen om grundläggande utbildning 35 § 2 mom.](#)
- [Gymnasielagen 25 § 2 mom.](#)
- [Grundlagen 6 §, 7 § 1 mom., 10 § och 12 §](#)

Rättspraxis

- [Biträdande justitiekanslerns avgörande gällande omfattningen av och innehållet i övervaknings- och disciplinbefogenheterna i grundskolan](#) (på finska)
- [Utbildningsstyrelsens meddelande till läroanstalterna gällande förbud mot piercing i yrkesläroanstalterna](#) (på finska)

Korrigerig av könstillhörighet och betyg

Enligt lagen om korrigerig av transsexuella personers könstillhörighet har en person rätt att korrigerig sin juridiska könstillhörighet så att den motsvarar hans eller hennes psykiska könstillhörighet om de villkor lagen ställer uppfylls. Av korrigerig av könstillhörigheten följer att register, handlingar, identitetsbevis och motsvarande ändras till den del som ändringen påverkar anteckningarna i dessa. Detta kan också gälla skolbetyg.

Enligt undervisningsministeriets ställningstagande 1997 har en elev eller studerande som har korrigerat sin könstillhörighet rätt att få ett nytt betyg som är försett med personens nuvarande namn och personbeteckning. Av betyget får inte framgå att personen korrigerat sin könstillhörighet. Det gamla betyget ska ändå bevaras. Betyget dateras med det datum det betyg som ersätter det tidigare betyget uppgörs. Om det är fråga om en examen inom social- eller hälsovården är det skäl att meddela om saken också till Valvira.

Europarådet har 2010 godkänt en rekommendation mot diskriminering av sexuella och könsminoriteter. Enligt den ska medlemsländerna bland annat garantera att könet och namnet ska ändras i officiella betyg för dem som korrigerat sin könstillhörighet, också i sådana som utfärdats av icke-statliga aktörer. Det krävs också att uppmärksamhet ska fästas vid transsexuella personers integritetsskydd vid arbetssökande.

Det kan gå en lång tid från att förnamnet för en person som genomgår en könskorrigeringsprocess ändras till att könstillhörigheten slutligen fastställs och personbeteckningen ändras. Därför har jämställdhetsombudsmannen rekommenderat att skolbetygen ska ändras redan då förnamnet ändrats. Undervisnings- och kulturministeriet och jämställdhetsombudsmannen har 2013 gett en gemensam rekommendation, enligt vilken betygen alltid på begäran ska ges med nya personuppgifter och detta ska göras redan då förnamnet ändrats. Den som ger betyget kan säkerställa personens namn- och personuppgifter t.ex. genom ett ämbetsbetyg eller identitetskort.

Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om fastställande av transsexuella personers könstillhörighet 1 § och 5 §](#)

Rektors behörighet

Ovillkorliga behörighetsvillkor för rektor är

- högre högskoleexamen
- behörighet som lärare för utbildningsformen i fråga
- tillräcklig arbetserfarenhet av läraruppgifter
- utmärkt förmåga att använda läroanstaltens undervisningsspråk i tal och skrift

- Examen i undervisningsförvaltning enligt av Utbildningsstyrelsen godkända grunder, slutförda studier i undervisningsförvaltning omfattande minst 25 studiepoäng eller minst 15 studieveckor som ordnas vid ett universitet eller på annat sätt inhämtad kännedom om undervisningsförvaltning.
- Dessutom iakttas vid jämförelsen av formellt behöriga sökande innehållet i 125 § i grundlagen, dvs. vid jämförelsen beaktas skicklighet, förmåga och beprövad medborgerlig dygd.

Med utbildningsformer avses förskoleundervisning, grundläggande utbildning, gymnasieutbildning, yrkesutbildning, yrkesinriktad vuxenutbildning, fritt bildningsarbete och grundläggande konstundervisning. En ämneslärare kan i fråga om behörighetsvillkoren utnämnas till rektor för årskurs 1–6 eller en klasslärare till rektor för årskurs 7–9, eftersom den grundläggande utbildningen behandlas som en helhet. I skolor med flera utbildningsformer räcker det med att rektorn är behörig i en av dessa utbildningsformer. En klasslärare kan t.ex. utnämnas också till rektor för en skola som omfattar årskurs 7 - 9 och gymnasium.

Varje administrativ skola behöver inte ha en egen rektor, utan en person kan vara rektor för flera skolor, om han eller hon har behörighet för samtliga skolor. Att en person utnämns till rektor för flera skolor förutsätter att rektorn faktiskt kan svara för ledningen av samtliga skolor. Rektorn ska ha en utsedd ersättare, men det behöver inte finnas en ersättare som är närvarande i alla de skolor som rektorn leder. En ersättare för en rektor är en möjlig lösning. Om flera skolor har en gemensam rektor kan det vara ändamålsenligt att utbildningsanordnaren utser en egen biträdande rektor för varje skola.

Lagstiftning som tillämpas

- [Förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet 2 § och 3 §](#)

Skadestånd för skada som en elev förorsakat

En skolelev kan bli tvungen att ersätta skolan för skador som han eller hon åsamkat skolan, någon som hör till personalen eller en annan elev. På ersättande av skador tillämpas skadeståndslagen. Skadeståndsskyldigheten förutsätter att eleven förorsakat skadan med uppsåt eller genom oaktsamhet.

Det finns ingen nedre åldersgräns för skadeståndsansvar. Om skadan orsakats av en person under aderton år är han eller hon skyldig att ersätta skadan i den mån det prövas skäligt med hänsyn till hans eller hennes ålder och utveckling, handlingens beskaffenhet, skadevållarens och den skadelidandes ekonomiska förhållanden samt övriga omständigheter.

Om en elev har vållat någon annan elev skada, kan vårdnadshavarna sinsemellan komma överens om skadestånd. Skolan kan inte besluta om skadestånd. Vid behov kan skadestånd sökas i rätten.

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska vårdnadshavaren eller en annan laglig företrädare för eleven meddelas om skada som eleven orsakat. Vårdnadshavaren till en minderårig elev kan bli ansvarig för skador som barnet vållat, om det anses att vårdnadshavaren försummat sitt tillsyns- eller fostringsansvar. När det gäller skador som eleverna förorsakat i skolan är det mycket sällsynt att vårdnadshavaren anses ha skadeståndsansvar när barnet har övervakats av skolans personal.

Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om grundläggande utbildning 35 § 3 mom.](#)

- [Skadeståndslagen](#)

Skolbetygs språk och översättning

Det betyg som ges till en elev inom den grundläggande utbildningen ska alltid vara på skolans undervisningsspråk, dvs. finska eller svenska. Skolan kan dock om man så önskar ge eleven en översättning av betyget. Det är skäl att låta en auktoriserad translator översätta betyget, eftersom uppgifterna i kopian ska vara korrekta och översättningen således ska motsvara den ursprungliga texten. Skolan kan också be att eleven skaffar en översättning av en translator, som skolan sedan bestyrker.

En elev som vill ha ett översatt betyg svarar för kostnaderna för översättningen av betyget. Skolan är enligt lagen inte skyldig att ge ett betyg på något annat språk än skolans undervisningsspråk. Trots att grundlagen garanterar alla rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning uppfyller skolan sin skyldighet genom att ge eleven ett avgiftsfritt betyg på skolans undervisningsspråk. Skolan kan om den önskar ersätta kostnaderna för översättningen men är inte skyldig att göra det.

Ovannämnda gäller också gymnasieutbildning och yrkesutbildning. I lagstiftningen om högskolor finns bestämmelser om bilagor till betyg, som är avsedda för internationellt bruk. Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om grundläggande utbildning 10 § \(skolans undervisningsspråk\)](#)

Skolgångsbiträdets befogenheter och arbetsbeskrivning

En viktig skillnad mellan skolgångsbiträdets och lärarens befogenheter är att endast en lärare som utnämnts till en tjänst har rätt att utöva offentlig makt. Åtgärder som anses innebära utövning av offentlig makt är exempelvis elevbedömning och disciplin. Ett skolgångsbiträde får inte avlägsna en elev från ett klassrum eller ta ämnen eller föremål från eleven.

Utövning av offentlig makt ska alltid stödja sig på lag. I skolan är det rektorn eller läraren som har dessa befogenheter. Ett biträde har dock rätt att då de lagliga förutsättningarna uppfylls tillgripa nödvärn, vilket är möjligt för alla, eller allmän rätt att gripa. Ett skolgångsbiträde kan ingripa i problemsituationer i samma omfattning som medborgare i allmänhet.

Om ett skolgångsbiträde arbetar som vikarie för en lärare med stöd av ett tjänsteförordnande har han eller hon samma befogenheter som läraren.

En rastvakt behöver inte vara lärare. Ett skolgångsbiträde får delta i övervakningen. Det finns inga uttryckliga bestämmelser om detta men enligt vedertagen praxis får skolan själv bestämma hur det är ändamålsenligt att ordna övervakningen under rasterna.

Lagstiftning som tillämpas

- [Grundlagen 1 kap.2 §](#)
- [Strafflagen 4 ka. 4 §](#)
- [Tvångsmedelslagen 2 kap. 2 §](#)

Skolmåltiderna

I lagen om grundläggande utbildning garanteras alla som deltar i undervisningen varje skoldag en fullvärdig och avgiftsfri måltid som är ändamålsenligt ordnad och övervakad. Skolmåltiderna är en del av skolundervisningen.

Eleverna är enligt sin allmänna skyldighet att delta i undervisningen enligt lagen om grundläggande utbildning också skyldiga att delta i måltiderna. En elev kan dock inte tvingas

att äta och eleven har således också rätt att vägra äta. En elev kan befrias från skolmåltiderna på samma sätt som från övrig undervisning.

Skolan är inte skyldig att erbjuda en måltid åt en elev som avstängts för viss tid eller som förvägrats rätt att delta i undervisningen under den återstående arbetsdagen, eftersom eleven inte deltar i undervisningen på det sätt som avses i lagen under den tid då måltiden ordnas.

Enligt gymnasielagen har studerande i gymnasium rätt till en avgiftsfri måltid de dagar då läroplanen kräver att de är närvarande. Eftersom abiturienterna efter bänkskuddardagen i allmänhet inte har obligatorisk undervisning eller annan verksamhet, som de ska delta i, är utbildningsanordnaren inte skyldig att ordna en avgiftsfri måltid för dem. En måltid kan ändå serveras i fall anordnaren av gymnasieutbildningen så besluter.

Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om grundläggande utbildning 31 § 2 mom. och 26 § 1 mom.](#)
- [Gymnasielagen 28 § 2 mom.](#)

Skolreseförmån

En elev i grundläggande utbildning som har längre än fem kilometer till närmaste skola har rätt till fri transport. En elev har rätt till fri transport också när vägen med beaktande av hans eller hennes ålder och andra omständigheter är alltför svår, ansträngande eller farlig.

Utbildningsanordnaren kan vid behov begära ett sakkunnigutlåtande om huruvida skolresan är alltför svår, ansträngande eller farlig för eleven. Exempelvis en läkare eller polismyndighet kan ge ett sakkunnigutlåtande. Ett alternativ till fri transport är ett tillräckligt understöd för transport eller ledsagande.

En elevs dagliga skolresa får med väntetider inberäknade ta högst två och en halv timme.

Om eleven när läsåret börjar har fyllt 13 år får skolresan ta högst tre timmar. Rätten till skolreseförmån har också elever i förskoleundervisning. Rätten gäller även ifall resan från hemmet till förskoleundervisningen eller från småbarnspedagogisk verksamhet till och från förskoleundervisning uppfyller ovannämnda villkor.

Utbildningsanordnaren kan besluta om en skolreseförmån som är bättre än miniminivån enligt lagen. I vissa kommuner beviljas skolreseförmån t.ex. allmänt om skolresan är längre än tre kilometer eller en elev i årskurs 1 - 6 får skolreseförmån när skolresan är minst två kilometer.

Elevens vårdnadshavare ska ansöka om skolreseförmån. Utbildningsanordnaren ska fatta beslut i ärendet. Beslutet ska motiveras och besväransvisningar ska fogas till beslutet. Om vårdnadshavaren är missnöjd med beslutet har han eller hon rätt att överklaga det hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen.

Kvarsittning är ingen orsak att neka en elev transport. Vid anordnandet av morgon- och eftermiddagsverksamhet ska utbildningsanordnaren beakta elevernas möjlighet att utnyttja sin transportförmån. Detta är dock endast en bestämmelse som styr planeringen av morgon- och eftermiddagsverksamhet och eleven har i princip inte rätt till transport då verksamheten slutar. Utbildningsanordnaren bör vid planeringen av verksamheten försöka samordna rätten till transport med verksamheten. Eleverna kan hänvisas till transporter som avgår redan innan verksamheten slutar, men elevernas deltagande i verksamheten får inte bli oskäligt kort.

Riksdagens biträdande justitieombudsman har i sitt beslut 4171/4/12 konstaterat att man när det gäller elever som är i förskoleundervisning måste beakta att de är yngre än

grundskoleleverna när man bedömer deras rätt till transport. Kommunen kan enligt egen prövning ordna transport för förskoleeleverna även om den inte är skyldig att göra det. Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om grundläggande utbildning 32 §, 42 § och 48 b § 3 mom.](#)

Se också

- [Skolskjutshandbok](#)

Skyldighet att ordna grundläggande utbildning för dem som vistas inom kommunens område

Enligt grundlagen har alla rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning. Också i FN:s konvention om barnets rättigheter, som Finland ratificerat, ingår rätt för alla barn till avgiftsfri utbildning på grundstadiet. Enligt lagen om grundläggande utbildning är kommunen skyldig att ordna grundläggande utbildning för barn i läropliktsåldern som bor på kommunens område. I de flesta fall kan denna skyldighet klart konstateras, men i vissa situationen kan det vara en prövningsfråga när en persons vistelse på kommunens område ska anses vara boende.

I fråga om finländska barn i läropliktsåldern kan skyldigheten i allmänhet lätt konstateras, men i fråga om utlänningar kan det uppstå tolkningssituationer. Det är klart att en turist som vistas i kommunen inte har rätt till grundläggande utbildning eftersom han eller hon klart har sin hemort i ett annat land. Av boende på kommunens område förutsätts att vissa förhållanden är permanenta, men hemadress eller registrering i befolkningsdataregistret kan inte anses vara nödvändiga förutsättningar för att den grundläggande rättigheten ska uppfyllas.

Exempelvis en asylsökande i läropliktsålder har ansetts vara berättigad till grundläggande utbildning i den kommun där han eller hon vistas. Riksdagens biträdande justitieombudsman har 2013 konstaterat att rätten till grundläggande utbildning tillkommer också papperslösa och andra barn som saknar hemkommun.

Diplomatbarn har rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning i den kommun där de bor, även om de inte har en hemkommun. De bor ändå varaktigt i kommunen och diplomaternas exceptionella ställning är inte något hinder för uppfyllandet av denna rättighet.

Allmänt kan man konstatera att det i oklara situationer vid bedömningen av skyldigheten att ordna undervisning och en läropliktigs motsvarande rätt till grundläggande utbildning krävs prövning från fall till fall, där man beaktar också orsaken till att barnet kommit till kommunen.

Lagstiftning som tillämpas

- [Grundlagen 16 § 1 mom.](#)
[Lagen om grundläggande utbildning 4 § 1 mom.](#)

Rättspraxis

[Justitieombudsmannens ställningstagande till papperslösas rätt till grundläggande utbildning](#) (på finska)

Skyldigheten att ordna elevvårdstjänster

Kommunen ansvarar som utbildningsanordnare för anordnandet av elevvårdstjänster för eleverna i sina skolor. Med stöd av hälso- och sjukvårdslagen är kommunen skyldig att ordna skolhälsovårdstjänster för elever och studerande i alla skolor inom kommunens område oberoende av vem som anordnar undervisningen eller utbildningen. För ordnandet av

psykolog- och kuratorstjänster svarar kommunen, ifall inte en privat instans eller staten som undervisnings- eller utbildningsanordnare beslutar ordna dessa tjänster delvis eller helt som sin egen verksamhet och på egen bekostnad.

Undervisnings- eller utbildningsanordnaren svarar enligt lagen om elev- och studerandevård för att eleverna, de studerande och deras eventuella vårdnadshavare får information om sådan elevhälsa som eleverna och de studerande har tillgång till. Läroanstaltens personal och personalen inom elevhälsan ska handleda eleverna och de studerande att söka de förmåner och tjänster inom elevhälsan som de behöver.

Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om elev- och studerandevård 9 och 11 §](#)

Verk som skapats av eleverna

Upphovsrätten till alster som elever och studerande skapar tillhör dem själva och läroanstalten får inte använda verken fritt utan elevernas tillstånd. Ett verk som utförts under studierna kan bedömas utan hinder av upphovsrätten.

En elev har rätt att fränsäga sig sin ekonomiska upphovsrätt till förmån för utbildningsanordnaren, men också då har eleven kvar sina moraliska rättigheter till verket. De kan inte överlåtas. Till dem hör rätten att nämnas som upphovsman på lämpligt sätt då verket ställs ut och rätt att få tillgång till verket.

Man ska komma ihåg att elevernas alster har upphovsrättsskydd endast om de överstiger tröskeln för ett verk, dvs. är tillräckligt skapande och originella. Om minderåriga elever och studerande överlåter sina upphovsrättigheter krävs vårdnadshavarens godkännande.

Lagstiftning som tillämpas

- [Upphovsrättslag](#)

Ändringssökande och andra rättsmedel när det gäller skolans verksamhet och beslut inom grundläggande utbildning

Diskussion på skol- eller utbildningsanordnarnivå

Om en elev eller elevs vårdnadshavare är missnöjd med skolans eller lärarens verksamhet kan eleven eller vårdnadshavaren i första hand försöka påverka saken genom att tala med läraren. Vid behov kan eleven eller vårdnadshavaren också ta kontakt med skolans rektor eller utbildningsanordnaren, t.ex. kommunens skol- eller utbildningsväsende. I många frågor kan man påverka genom öppen dialog mellan skolan och hemmet

Begäran om omprövning hos regionförvaltningsverket

Enligt lagstiftningen kan man begära omprövning av de flesta beslut som gäller eleverna. Vid begäran om omprövning iakttas de tidsfrister och bestämmelser om förfarandet som ingår i lagen. Det finns mera detaljerade anvisningar i de besväransvisningar som bifogas besluten.

Gällande följande beslut kan omprövning begäras hos regionförvaltningsverket:

1. Antagning av elev
2. Rätten till undervisning i religion och livsåskådningskunskap
3. Ordnande av särskilt stöd
4. Särskilda undervisningsarrangemang
5. Förlängd läroplikt
6. Inledande av grundläggande utbildning vid en annan tidpunkt

Sökande av ändring hos förvaltningsdomstolen

Följande beslut kan överklagas hos förvaltningsdomstolen:

1. Skriftlig varning till en elev

2. Avstängning av en elev för viss tid
3. Avgiftsfri undervisning
4. Skolresor
5. Inkvartering
6. Vård vid olycksfall som inträffat i skolan, på skolvägen eller på inkvarteringsställe

Ett beslut av regionförvaltningsverket kan överklagas hos förvaltningsdomstolen.

Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Det finns mera detaljerade anvisningar i de besväransvisningar som bifogas till besluten.

Sökande av ändring i ett beslut som gäller bedömningen av en elev.

Eleven vårdnadshavare eller en annan laglig företrädare, eller eleven själv om han eller hon fyllt 15 år, kan hos rektor begära ny bedömning av studieframstegen eller kvarstannande i årskurs eller ny slutbedömning.

Eleven vårdnadshavare eller en annan laglig företrädare, eller eleven själv om han eller hon fyllt 15 år, får hos regionförvaltningsverket begära omprövning av den nya bedömning som gjorts på begäran eller av avgörandet, om begäran har avslagits.

Övriga rättsmedel

Var och en har rätt att hos regionförvaltningsverket eller de högsta laglighetsövervakarna, riksdagens justitieombudsman eller justitiekanslern vid statsrådet klaga på skolornas eller skoltjänstemännens verksamhet eller andra som utövar offentlig makt och deras verksamhet. Klagomålet kan gälla också sådan verksamhet, över vilken inte fattas förvaltningsbeslut som omfattas av ändringsökande, såsom en lärares undervisningsarbete eller indelningen av eleverna i undervisningsgrupper.

Utbildningsstyrelsens befogenheter att påverka ordnandet av undervisningen

Utbildningsstyrelsen övervakar inte undervisningsanordnarnas verksamhet och har inte befogenheter att behandla och ingripa i enskilda skolans eller lärares verksamhet.

Utbildningsstyrelsen svarar för utarbetandet av grunderna för de riksomfattande läroplanerna, som utgör grunden för de lokala läroplanerna, och för allmän uppföljning och utveckling av utbildningen. Utbildningsstyrelsen sprider allmänt information om utbildningen och om undervisningen med hjälp av olika anvisningar och annat material, samt ger på annat sätt råd och handledning om frågor som hör till dess verksamhetsområde.

Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om grundläggande utbildning 42, 42 a, 42 b, 42 c, 42 d, 42 e och 42 f §](#)

Se också

- [Också barn och unga kan lämna in klagomål till justitieombudsmannen](#)(Oikeusasiamies.fi)

Överklagande av beslut som gäller flexibel grundläggande utbildning

Med flexibel grundläggande utbildning avses undervisning, inläring och stöd för utveckling som ordnas i enlighet med läroplanen för den grundläggande utbildningen. Syftet med verksamheten är att minska avbrotten i den grundläggande utbildningen och att förebygga utslagning. En elev i årskurs 7–9 i grundläggande utbildning och i undantagsfall också en elev som får specialundervisning oberoende av elevens ålder kan antas till verksamheten.

En elev väljs till flexibel grundläggande utbildning utgående från en ansökan som eleven eller vårdnadshavaren har gjort. Utbildningsanordnaren beslutar om antagningsförfarandet.

Beslut om antagning av elev till flexibel grundläggande utbildning anses vara antagning av

elev enligt lagen om grundläggande utbildning och i den kan sökas omprövning hos regionförvaltningsverket.

Lagstiftning som tillämpas

- [Grundlagen 16 § 1 mom. och 21 §](#)
- [Lagen om grundläggande utbildning 42 § 2 mom. 1 punkten](#)
- [Förordningen om grundläggande utbildning 9 a och 9 b §](#)

Överlåtelse av personuppgifter som behandlas i elevvårdsarbete inom grundläggande utbildning

De som deltar i elevvårdsarbetet för en elev har rätt att av varandra få och till varandra och till elevens lärare, rektorn och den myndighet som ansvarar för undervisningen och verksamheten ge ut information som är nödvändig för att ordna undervisningen för eleven. Man bör från fall till fall bedöma vem som i enskilda fall har rätt att få uppgifter som är nödvändiga för att ordna undervisningen för eleven. Exempel rätt att läsa och använda elevernas sekretessbelagda uppgifter i Wilma får ges endast till de personer som behöver dem för att sköta sina arbetsuppgifter. Detta gäller också skolhälsovårdaren och skolkuratoren.

Överlåtande av uppgifter bedöms alltid från fall till fall. Den som har uppgiften beslutar om bedömningen av om uppgiften är nödvändig och om den ska överlåtas. Exempelvis en lärare kan aldrig ha allmänna läsrättigheter till en annan lärares elevs uppgifter.

Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om grundläggande utbildning 40 § 2 mom.](#)

Bestämmelser om överlåtande av sekretessbelagda uppgifter om eleverna finns dessutom t.ex. i lagen om elev- och studerandevård, barnskyddslagen och lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården.

Övervakning av religiösa tillställningar

Om skolans elever deltar i en religiös tillställning och en lärare förordnas att övervaka eleverna kan det uppstå en konflikt mellan lärarens övertygelse och arbets- eller tjänsteplikterna. En lärare som inte bekänner sig till någon religion har religions- och samvetsfrihet. Å andra sidan är det lärarens tjänsteplikt att övervaka eleverna under skolans tillställningar.

Om rektorn så förordnar är en lärare skyldig att övervaka eleverna under religiösa tillställningar, men det kan inte förutsättas att läraren deltar i religionsutövningen (se t.ex. högsta förvaltningsdomstolens avgörande HFD:1981-T-2227). Det rekommenderas att rektorerna tillämpar lagen på ett grundrättighetsbejakande sätt och om möjligt försöker fördela lärarnas uppgifter så att en lärare som inte bekänner sig till den religion som utövas inte förordnas för sådan övervakning.

Bestämmelser om skyldigheter som hör till ett tjänsteförhållande ingår i lagen om kommunala tjänsteinnehavare och i statstjänstemannalagen. Om arbetstagarens arbetskyldighet och arbetsgivarens arbetsledningsbefogenheter föreskrivs i arbetsavtalslagen.

Lagstiftning som tillämpas

- [Lagen om kommunala tjänsteinnehavare 17 §](#)
- [Statstjänstemannalagen 14 § 1 mom.](#)
- [Arbetsavtalslagen 3 kap. 1 §](#)